

УДК 378.017-057.87:17.022.1-047.22

DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2026-3\(228\)-16-21](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2026-3(228)-16-21)

СЕМЕНОВ ОЛЕКСАНДР СЕРГІЙОВИЧ,

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти,

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна

Oleksandr Semenov,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of General Pedagogy and Preschool Education,

Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, Ukraine

E-mail: osemen@yahoo.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-3839-4725>

СЕМЕНОВА НАТАЛІЯ ІВАНІВНА,

кандидатка педагогічних наук, доцентка,

доцентка кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти,

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна

Natalia Semenova,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,

Associate Professor at the Department of General Pedagogy and Preschool Education,

Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, Ukraine

E-mail: natsemenova@ukr.net

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-5247-7439>

ТАНЬКО ТЕТЯНА ПЕТРІВНА,

докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри теорії,

технологій і методик дошкільної освіти, Харківський національний педагогічний

університет імені Г. С. Сковороди, м. Харків, Україна

Tetiana Tanko,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor at the Department of Theory, Technologies

and Methods of Preschool Education, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University,

Kharkiv, Ukraine

E-mail: tetianatanko@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-3752-0539>

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ОСНОВИ ЇХНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

A Досліджено питання формування ціннісних орієнтацій здобувачів вищої освіти як основи їхньої професійної компетентності.

Зокрема, зроблено глибокий теоретичний аналіз даного питання. Розкрито суть поняття компетентності як сукупності знань і вмінь, необхідних для ефективної професійної діяльності: вміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності.

Також розглянуто поняття компетентності як сукупності знань і вмінь, необхідних для ефективної професійної діяльності: вміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності.

У дослідженні доведено, що в науці створені певні передумови для формування ціннісних орієнтацій здобувачів освіти як основи їхньої професійної компетентності. Але існує протиріччя між необхідністю формування ціннісних орієнтацій студентів і відсутністю спрямованості підготовки на формування у здобувачів освіти педагогічних спеціальностей уявлень про значущість ціннісного складника змісту, організації освіти та управління ними.

Ключові слова: компетентність; ціннісні орієнтації; здобувачі освіти; заклад вищої освіти; професійна діяльність; знання; вміння

FORMATION OF VALUE ORIENTATIONS OF HIGHER EDUCATION STUDENTS AS THE BASIS OF THEIR PROFESSIONAL COMPETENCE

S The article examines the critical issue of forming value orientations among higher education students as the foundation of their professional competence.

A comprehensive theoretical analysis of this issue is made. The study elucidates the essence of competence, defining it as a cohesive set of knowledge, skills, and attitudes necessary for effective professional activity, specifically emphasizing the capacity to analyze and anticipate the consequences of one's professional actions. The study shows that science has established certain prerequisites for the formation of value orientations among education seekers as the basis for their professional competence. But there is a contradiction between the need to form

students' value orientations and the lack of training aimed at forming in students of pedagogical specialties ideas about the importance of value-based content, the organization of education and its management.

The article further underscores the importance of cultivating value orientations in students by aligning educational tasks with core pedagogical values. It emphasizes the systematic mastery of fundamental, value-driven pedagogical categories, which fundamentally aid in identifying the value advantages of the future teacher's personality within the professional sphere.

Keywords: competence; value orientations; students; higher education institution; professional activity; knowledge; skills

Актуальність проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими практичними завданнями.

Тенденції розвитку України, як демократичної й гуманної країни, значно вплинули на зміну способу життя українців, переоцінку ними усталених норм і цінностей, зокрема і системи освіти. У законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національній доктрині розвитку освіти зазначається, що реформування освіти в країні передбачає створення умов для особистісного розвитку й творчої самореалізації кожної людини. Це сприятиме підвищенню інтелектуального потенціалу нації, всебічному розвитку особистості як найвищої цінності суспільства. На даний час головною педагогічною ідеєю сучасності стає освіта протягом життя. Її реалізація, потребує значного уваги до загального розвитку особистості, самостійності у прийнятті рішень і пізнавальної активності.

Одним із головних завдань закладу вищої освіти є формування соціально зрілої, творчої особистості; виховання морально, психічно і фізично здорового покоління громадян; формування громадянської позиції, патріотизму, власної гідності, готовності до трудової діяльності, відповідальності за свою долю, долю суспільства, держави і людства; забезпечення набуття студентами знань у певній галузі, підготовка їх до професійної діяльності. Тобто формування професійної компетентності майбутнього педагога, яка визначається його професійними й особистісними ціннісними орієнтаціями, що відбивають якісні зв'язки і відносини знань; умінь, навичок; досвіду; цілей і цінностей у їх динаміці.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Компетентність у системі педагогічної освіти є предметом наукового розгляду багатьох учених: І. Беха, С. Гончаренко, Н. Кузьміної, А. Маркової та ін. Теоретичні основи професійної компетентності майбутнього педагога розроблені Н. Кузьміною, А. Марковою, О. Савченко, В. Кременем. Вивчення професійної компетентності фахівця під час навчання у виші у дослідженнях А. Богуш, Н. Гавриш, Е. Карпової, О. Кононко, Н. Кудикіної, Н. Лисенко, Т. Поніманської, Л. Хоружої.

Спираючись на дослідження О. Булініна, Б. Гершунського, І. Ісаєва, А. Міщенко, В. Прянікової, Є. Шиянова, В. Андрущенко, О. Сухомлинської, В. Лутай, Н. Балабанової про аксіологічні пріоритети сучасного освітнього процесу у вищій педагогічній школі, можна зробити висновок про те, що професійна спрямованість студентів формується під впливом ціннісних педагогічних пріоритетів: знання педагогічних ідей, які відображають ціннісний потенціал всесвітнього педагогічного процесу та уміння використовувати їх у своїй педагогічній діяльності; формування стійкого інтересу й активності в процесі особистого освоєння ціннісного потенціалу педагогічної діяльності. Названі характеристики

розглядаються як критерії сформованості професійної спрямованості майбутнього педагога. Передавання студенту ціннісного складника педагогічного знання через активні форми роботи, формування на їх основі ціннісних орієнтацій, що мають принципове значення для становлення індивідуального стилю педагогічної діяльності, розглядаються в якості значущих завдань професійно-педагогічної підготовки, по-різному тлумачать поняття компетентності. Найбільшого поширення набуло визначення компетентності як сукупності знань і вмінь, необхідних для ефективної професійної діяльності: вміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності, використовувати інформацію. Варто наголосити на головній особливості компетентності як педагогічного явища, а саме, компетентність – це не специфічні предметні вміння та навички, навіть не абстрактні загальнопредметні мисленнєві дії чи логічні операції (хоча, звісно, ґрунтується на останніх), а конкретні життєві, необхідні людині будь-якої професії, віку, сімейного стану – взагалі будь-якій людині.

У нашому дослідженні компетенція – це інтегрована особистісно-діяльнісна категорія, яка формується під час навчання в результаті поєднання початкового особистого досвіду, знань, способів діяльності, вмінь, навичок, особистісних цінностей і здатності їхнього застосування у процесі продуктивної діяльності стосовно кола предметів і процесів певної галузі людської діяльності.

У сучасній науково-педагогічній літературі з проблеми професійної компетентності існує кілька точок зору. Теоретичними засадами формування професійної компетентності фахівців у процесі їхньої підготовки у закладі вищої освіти (ЗВО) виступають положення компетентнісного підходу, відображені в роботах І. Зимньої, І. Зязюна, В. Кременя, Н. Кузьміної, О. Савченко, де визначено завдання сучасної вищої освіти, яке полягає в тому, щоб не тільки дати молоді професійні знання, а й підготувати фахівця, який глибоко розуміє і знає свою роль у суспільстві, вміє творчо використовувати здобуті знання на практиці, працювати з людьми, критично оцінює досягнуте; Л. Артемової, А. Богуш, В. Баркасі, В. Бондаря, В. Кузя, І. Пометун, Л. Хоружої стосовно змісту підготовки фахівців у ЗВО, що розглядається як сукупність загальноосвітніх, морально-етичних і професійних знань; І. Беха, І. Богданової, О. Богініч, О. Матвієнко щодо методів формування професійної компетентності педагогів; Н. Бібік, С. Вітвицької, О. Дубасенюк, Т. Жаровцевої, Н. Нагорної та інших стосовно форм організації освітнього процесу, спрямованих на комплексне засвоєння знань і способів практичної діяльності, завдяки яким випускник ЗВО здатний успішно себе реалізувати; формування окремих складників професійної компетентності педагога – у дослідженнях

Н. Денисенко, Н. Гавриш, Е. Карпової, О. Кононко, Н. Кудикіної, Н. Лисенко, Н. Ничкало, Т. Поніманської.

Вчена Г. Беленька визначає поняття «професійна компетентність» як вид компетентності, що характеризує особистість у контексті виконання нею професійних обов'язків. Компетентність є результативно-діяльнісною характеристикою освіти. Професійна компетентність формується емпіричним шляхом або в процесі цілеспрямованого навчання у ЗВО, де особистість поступово оволодіває фаховими компетенціями.

Мета статті: дослідити процес формування ціннісних орієнтацій здобувачів вищої освіти як основи їхньої професійної компетентності.

Викладення основного матеріалу. Основними етапами формування професійної компетентності педагога в умовах навчання є: адаптаційно-орієнтувальний, під час якого відбувається усвідомлення й осмислення вибору професії, корекція ціннісних пріоритетів, оволодіння мета – та спеціальними вміннями учіння; змістово-рефлексійний, у процесі якого здійснюється набуття знань і професійних умінь, їхнє осмислення, розкриття індивідуальних особливостей і розвиток на їхній основі професійно значущих якостей особистості; практико-перетворювальний, під час якого відбувається інтеграція у педагогічне середовище та творча самореалізація. Рівні компетентності характеризуються ступенем позитивного впливу особистості на навколишню дійсність. Чим вищий рівень професійної компетентності педагога, тим глибший (суттєвий) як безпосередній, так і опосередкований вплив здійснює він на довкілля (через своїх вихованців, їхніх батьків, інших людей). Це пов'язано як зі збільшенням обсягу знань, досвіду, функцій професійної діяльності, так і з розширенням повноважень особистості.

У нашому дослідженні професійна компетентність як готовність особистості викладача до педагогічної діяльності відображає її спрямованість на цінності професійної діяльності, і вважаємо, що дане тлумачення сприяє глибшому осмисленню сутності професійної компетентності, розкриває ціннісний аспект досліджуваного феномена.

Аналіз теоретичних джерел показав, що проблема формування професійної компетентності педагога в умовах гуманізації суспільних процесів розглядається з позиції теорії цінностей. У той же час традиційні підходи до вирішення названої проблеми не відображають важливості ціннісних орієнтацій майбутнього викладача, виконують змістовотворну, оцінну, регулятивну функції і є основою його професійної компетентності.

Спираючись на дослідження В. Андрущенко, О. Сухомлинської, І. Зязюна про аксіологічні пріоритети сучасного освітнього процесу у вищій педагогічній школі, можна зробити висновок про те, що професійна спрямованість студентів формується під впливом ціннісних педагогічних пріоритетів: знання педагогічних ідей, які відображають ціннісний потенціал всесвітнього педагогічного процесу та уміння використовувати їх у своїй педагогічній діяльності; формування стійкого інтересу й активності в процесі особистого освоєння ціннісного потенціалу педагогічної

діяльності. Названі характеристики розглядаються як критерії сформованості професійної спрямованості майбутнього педагога.

Аналіз досліджень І. Беха [4], Г. Беленької [5], О. Богініч, О. Савченко [6] розкриває значущість формування у здобувачів освіти ціннісного знання, шляхом зосередження освітніх завдань на: концентрації уваги студентів на базові педагогічні цінності; системне освоєння основоположних педагогічних категорій ціннісного характеру; використання інноваційних педагогічних технологій освіти, що стимулюють формування ціннісних пріоритетів професійної діяльності викладача. Введення в освіту цих тверджень сприяє виявленню ціннісних переваг особистості майбутнього викладача у професійній сфері; орієнтує їх на цінності, що функціонують у соціокультурних процесах суспільства. Ураховуючи, що в ціннісних орієнтаціях може акумулюватися особистісний досвід, який детермінує ставлення і зовнішнім світом і діяльність людини.

Ціннісний підхід до визначення професійної компетентності актуалізують як сприяючий якісній зміні навчання та виховання здобувачів освіти. У його рамках мотиваційно-цільове забезпечення і виконавча частини педагогічної діяльності розглядаються в єдності. Реалізація ціннісного підходу до вирішення проблеми формування професійної компетентності майбутнього викладача передбачає забезпечення внутрішніх умов діяльнісної інтеграції особистості в суспільство за рахунок її самореалізації та розвитку ціннісних орієнтацій [5; 6].

Передавання здобувчу освіти ціннісного складника педагогічного знання, формування на його основі ціннісних орієнтацій, які мають принципове значення для становлення індивідуального стилю педагогічної діяльності, розглядаються в якості значущих завдань професійно-педагогічної підготовки.

Сформульовані завдання розкривають зміст педагогічної орієнтації на цінності, що можуть бути представлені єдністю трьох складників: наукового, прикладного, практичного аспектів. Реалізація прикладного та практичного аспектів залежить повною мірою від розвитку наукового аспекту, який визначає основну методологічну та теоретичну базу і формує спрямованість діяльності всіх структурних ланок освітньої сфери.

Представлений у спеціальних дослідженнях зміст педагогічної ціннісної орієнтації розкриває наявність аналітичної, рефлексивної, прогностичної функцій, які взаємодоповнюють одна одну. Їхній взаємозв'язок обумовлений механізмом перекладу аналізованих педагогічних фактів в ідеальні образи через відображення педагогічної реальності у формі педагогічних образів, дій, ситуацій; їхнього осмислення у формі педагогічної думки; співвіднесення осмисленої педагогічної реальності з ідеальним уявленням про неї.

Тому вважаємо, що необхідна така організація занять, залучення активних форм і способів організації освітньо-виховної діяльності, що дозволяють відобразити цілісність ціннісних орієнтацій у взаємозв'язку всіх трьох компонентів (когнітивного, емоційного й поведінкового).

У даному дослідженні ми спираємося на «Структурно-функціональну модель професійної компетентності здобувачів освіти педагогічного ВНЗ» (рис. 1.):

Рис. 1. Структурно-функціональну модель професійної компетентності здобувачів освіти

Дана модель відображає цілісність предметного, професійного, особистісного складників, що утворюють взаємозв'язок та єдність теоретичної, практичної, особистісної готовності до здійснення професійно-педагогічної діяльності. У той же час, наявність названих видів готовності, на наш погляд, багато в чому визначається спрямованістю студентів педагогічного вишу на цінності професійно-педагогічної діяльності, тобто їх ціннісними орієнтаціями.

Розглянемо змістовні характеристики предметного, професійного, особистісного складників, представлених у моделі. Предметний складник включає предметне знання, способи його передавання вихованцям у процесі організаційно-пізнавальної діяльності; сформовані на основі предметних знань, умінь і навичок.

Професійний складник характеризується наявністю професійних знань, умінь, навичок; наявним досвідом професійного спілкування та діяльності, сформованих у процесі педагогічної практики.

Особистісний складник включає знання і досвід, який здобувач освіти придбав у всіх сферах життя. Взаємозв'язок названих складників формує теоретичну, практичну, особистісну готовність студентів педагогічного вишу до здійснення професійно-педагогічної діяльності.

Теоретична готовність характеризується:

- наявністю у здобувачів освіти загальнопедагогічних (аналітичних, прогностичних, проєктивних, рефлексивних) умінь, що формуються в процесі їхнього навчання у ЗВО;

- прагненням керуватися у майбутній професійній діяльності прийнятними способами, технологіями навчання та виховання здобувачів освіти на основі досвіду вирішення типових завдань;

- ситуативною мотивацією до професійної діяльності.

Практична готовність розглядається як цілеспрямований прояв особистості студента, що характеризується наявністю у нього:

- умінь знаходити педагогічно доцільні рішення завдань навчання та виховання здобувачів освіти у постійно змінних умовах педагогічної діяльності на основі застосування доцільних способів і технологій;

- прагненні до досягнення оптимальних результатів навчання та виховання здобувачів освіти;

- стійкої мотивації до професійної діяльності.

Особистісна готовність передбачає:

- наявність у викладача вміння вирішувати педагогічні завдання, спираючись на знання цінностей професійної діяльності та усвідомлення як власних ціннісних орієнтацій, так і ціннісних орієнтацій вихованців;

- наявність прагнення творчого використання способів і технологій навчання та виховання;

- наявність ціннісної мотивації до професійної діяльності [10].

Названі види складників професійної компетентності здобувача освіти відображають його спрямованість на професійну діяльність як особисто значущу (ціннісну); є показником компетентності в єдності та взаємозв'язку знань, умінь, навичок, досвіду, контактів, цілей, цінностей.

Представлена модель професійної компетентності здобувача освіти змістовно розкриває його спрямованість на цінності професійної діяльності. Дана спрямованість припускає, в той же час, не тільки постановку професійних, а й особистісних цілей і багато в чому визначає формування таких якостей особистості педагога, які сприяють досягненню поставлених цілей. Спрямованість особистості на ті чи інші цінності визначаються в теорії як її ціннісна орієнтація.

У даному дослідженні, вважаємо за доцільне, глибше сконцентруватись саме на практичній готовності, здобувача освіти – майбутнього викладача, адже сьогодні виникла потреба в забезпеченні такої якості підготовки майбутніх педагогів, яка дозволяє досягати не тільки нормативного рівня професійної готовності (загальнокультурного, предметного, психолого-педагогічного, методичного та інших компонентів) майбутнього викладача, визначеного сучасними державними освітніми стандартами, а й створювати потенціал для його професійної творчості у процесі професійного становлення, забезпеченні цілісності професійної підготовки та підвищенні рівня професійної готовності.

Практична готовність виражається в наступних умінь:

- організаторських (мобілізаційних, розвивальних, інформаційних, орієнтаційних);

- комунікативних (перцептивних, умінь педагогічного спілкування, умінь педагогічної техніки).

Звідси випливає висновок: навчаючись у педагогічному ЗВО, здобувач освіти повинен опанувати не тільки знаннями в області майбутнього предмета викладання, а й низкою особливих професійних умінь, пов'язаних зі спілкуванням зі здобувачами освіти та колегами.

За час навчання здобувач освіти повинен оволодіти основами тих знань, умінь і навичок, які допоможуть йому остаточно професійно сформуватися вже у процесі практичної діяльності.

Для останніх двох десятиліть, характерним стало те, що тільки близько 30% випускників вищої педагогічної школи ставали викладачами. Звичайно, значна частина здобувачів освіти приходять вчитися вже з певною установкою на педагогічну діяльність. Принаймні, абсолютна більшість першокурсників не відкидають для себе перспективи формування професійної кар'єри викладача вищої школи. Втрата професійних педагогічних орієнтирів відбувається у процесі навчання у ЗВО.

Ефективність вивчення психолого-педагогічних наук при підготовці здобувача освіти – майбутнього викладача багато в чому знижується від поширеного формалізму при їх викладанні. Просте заучування, наприклад, дидактичних принципів, перетворення їх у якісь формули, ніяк не сприяє поліпшенню викладання майбутнім педагогом.

Мета вивчення освітніх компонентів професійної підготовки в іншому. Знання цих наук є засобом наукового осмислення власної практичної діяльності. Так чи ні, майбутні викладачі постійно аналізують та порівнюють своє навчання, оцінюють діяльність своїх педагогів і частково наслідують цей досвід у процесі професійної діяльності.

У здобувачів освіти – педагогів, усе це повинно носити професійний відтінок з опорою на педагогічні та психологічні знання. У процесі такої аналітичної діяльності у майбутніх викладачів нерідко навіть підсвідомо починає складатися професійний погляд на педагогічну діяльність. Завдання педагогічного колективу полягає в тому, щоб спрямовувати думку здобувачів освіти у професійно-педагогічне русло. Навчити їх професійно мислити і міркувати, можливо тільки в тому випадку, якщо викладання педагогічних дисциплін не зводиться до зубріння визначень, а розкриває перед здобувачами освіти сутність наукових і практичних проблем виховання та навчання, спонукає до самостійного пошуку їх вирішення, тобто формує основи його професійної компетентності.

Мета практичної підготовки педагогів – формування самостійності в усіх видах їхньої професійної діяльності, ціннісне ставлення до обраної професії.

Тому при вивченні психолого-педагогічних дисциплін недостатньо засвоїти інформацію про освітні цінності, важливо сформувати ціннісне ставлення до них, ціннісну поведінку, що характеризується спрямованістю на цінності професійної діяльності. Важливо реалізувати ціннісний зміст освітнього компоненту через включення здобувачів освіти в діалогове спілкування, дискусії, рольові ігри, у проектну діяльність, що сприяє формуванню ціннісного ставлення, ціннісної поведінки. Звідси представляється значущим введення до освітніх компонентів психолого-педагогічних дисциплін нових форм роботи зі здобувачами освіти, що дозволить сформувати у них знання про освітні цінності, ціннісне ставлення до професійно-педагогічної діяльності, ціннісну поведінку.

Висновки з даного дослідження. Аналіз різних підходів до вивчення поведінки особистості, його регуляції дозволяє зробити висновок про те, що установки, соціальні установки, ціннісні орієнтації знаходяться в певній ієрархії і разом утворюють своєрідну диспозиційну систему, що характеризує в цілому спрямованість особистості викладача на цінність педагогічної діяльності.

Оскільки сутність ціннісного підходу до професійної компетентності розкривається через її внутрішню цілісність, де професійне та особисте «Я» тісно пов'язані системою цінностей, тому в якості складників професійної компетентності, основою якої є ціннісні орієнтації особистості педагога, виділяємо знання; вміння і навички; досвід; контакти; цінності, цілі, де кожна з названих складників представлена у нерозривному взаємозв'язку та єдності професійного та особистісного аспектів.

Процес формування ціннісних орієнтацій майбутнього викладача як основи його професійної компетентності змістовно включає в себе привласнення особистістю цінностей; перетворення особистості на основі привласнених цінностей; самопроектування або самопрогнозування особистості.

Існує протиріччя між аксіологічного спрямованістю сучасної системи педагогічної освіти, яка диктує необхідність вивчення освітніх цінностей у рамках психолого-педагогічних дисциплін і недостатньою кількістю передбачених навчальним планом подібних дисциплін. Як показує практика, і доводить низка досліджень, виникла необхідність орієнтації здобувачів освіти на знання аксіологічних аспектів освіти, формування на його основі ціннісного ставлення, ціннісної поведінки шляхом введення в освітній процес нових ефективних форм роботи.

Усе вищесказане доводить, що в науці створені певні передумови для формування ціннісних орієнтацій здобувачів освіти як основи їхньої професійної компетентності. Але існує протиріччя між необхідністю формування ціннісних орієнтацій студентів і відсутністю спрямованості підготовки на формування у здобувачів освіти педагогічних спеціальностей уявлень про значущість ціннісного складника змісту, організації освіти та управління ними. Тому ми вважаємо, що необхідне формування у здобувачів освіти цілісного уявлення про педагогічні цінності шляхом введення до навчальних програм і сибулів діалогових форм роботи зі здобувачами освіти (лекцій-діалогів, семінарів-діалогів, дискусій, рольових ігор тощо), що забезпечить орієнтацію сучасних здобувачів освіти на ціннісне знання, актуалізацію ціннісного ставлення, а організація проектної діяльності в процесі педагогічної практики дозволить сформувати у них ціннісну поведінку.

Перспективами подальших розвідок є вивчення динаміки формування ціннісних орієнтацій здобувачів освіти різних педагогічних спеціальностей як основи їхньої професійної компетентності, що, у принципі, і стане свідченням ефективності розробленої нами системи формування ціннісних орієнтацій здобувачів освіти як основи їхньої професійної компетентності.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти України / Під наук. керівн. Піроженко Т. О., авт. кол-в: Байєр О. М., Безсонова О. К., Брежнєва О. Г., Гавриш Н. В., Загородня Л. П. та ін. 2021. 37 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.
2. Бех І. Д. Діяльнісний та компетентнісний підходи: сутність і сфери застосування у контексті формування соціально-емоційних навичок майбутнього фахівця. *Інноваційна діяльність в освіті* : колективна монографія. Київ : КПК, 2025. С. 112–124.
3. Бех І. Д. Посилити фундаментальні та прикладні наукові дослідження з національно-патріотичного і військово-патріотичного виховання, впровадження їх результатів у виховну практику на всіх рівнях освіти. *Аналітичний вісник у сфері освіти й науки*. 2022. URL: НАПН України (дата звернення: 20.05.2026).
4. Бех І. Д. Цінності особистості гуманістичній парадигмі виховання: розвиток соціокультурних цінностей студентів. *Механізми реалізації ефективного врядування в університетах України в умовах євроінтеграції* : матеріали звіт. наук. досліджень. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2022. С. 45–52. URL: ДНПБ імені В. О. Сухомлинського .
5. Беленька Г. В. Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності вихователів дошкільних закладів в умовах ступеневої підготовки : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.08. Київ, 2012. 39 с.
6. Богініч О. Л., Савченко О. В. Формування здоров'язбережувальної компетентності здобувачів вищої освіти на засадах ціннісно-орієнтованого підходу. *Освітологічний дискурс*. 2023. № 3 (42). С. 78–92.
7. Загородня Л. Викладання дисципліни «Професійний імідж вихователя закладу дошкільної освіти» майбутнім бакалаврам спеціальності 012 Дошкільна освіта. *Збірник наук. праць Уманського державного педагогічного університету*. 2025. № 2. С. 15–25. DOI: <https://doi.org/10.31499/2307-4906.2.2025.332114>
8. Капелька Д. О. Маркетингові стратегії в управлінні закладом дошкільної освіти. *Імідж сучасного педагога*. 2023. № 1 (208). DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-1\(208\)-32-34](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-1(208)-32-34)
9. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати : монографія. Київ : Грамота, 2024. 352 с.
10. Лисенко Н. В. Актуальні вектори цілепокладання змісту фахової підготовки майбутніх педагогів до організації освіти дітей дошкільного віку. *Актуальні питання гуманітарних наук* : міжвуз. збірник наук. праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич, 2024. Вип. 72, т. 2. С. 272–279.

References

1. Pirozhenko, T. O. (Ed.). (2021). *Bazovyi komponent doshkilnoi osvity Ukrainy [Basic component of preschool education in Ukraine]*. URL: mon.gov.ua [in Ukrainian].
2. Bekh, I. D. (2025). Diialnisnyi ta kompetentnisnyi pidkhody: sutnist i sfery zastosuvannia u konteksti formuvannia sotsialno-emotsiinykh navychok maibutnoho fakhivtsia [Activity and competence approaches: essence and areas of application in the context of forming social and emotional skills of a future specialist]. In *Innovatsiina diialnist v osviti [Innovative activities in education]*: kolektyvna monohrafiia (pp. 112-124). Kyiv: KPK [in Ukrainian].
3. Bekh, I. D. (2022). Posylty fundamentalni ta prykladni naukovy doslidzhennia z natsionalno-patriotychnoho i viiskovo-patriotychnoho vykhovannia [Strengthening fundamental and applied scientific research on national-patriotic and military-patriotic education]. *Analitychnyi visnyk u sferi osvity i nauky [Analytical bulletin in the field of education and science]*. URL: naps.gov.ua
4. Bekh, I. D. (2022). Tsinnosti osobystosti u humanistychnii paradyhmi vykhovannia: rozvytok sotsiokulturnykh tsinnosteiv studentiv [Personality values in the humanistic paradigm of education]. In *Mekhanizmy realizatsii efektyvnoho vriaduvannia v universytetakh Ukrainy v umovakh yevrointehratsii [Mechanisms for implementing effective governance in Ukrainian universities in the context of European integration]* (pp. 45-52). Kyiv: IVO NAPN Ukrainy [in Ukrainian].
5. Bieliienka, H. V. (2012). *Teoretyko-metodychni zasady formuvannia profesiinoi kompetentnosti vykhovateliv doshkilnykh zakladiv v umovakh stupenevoi pidhotovky [Theoretical and methodological principles of formation of professional competence of preschool teachers in conditions of multi-level training]*. (Extended abstract of PhD diss.). Kyiv [in Ukrainian].
6. Bohinich, O. L., & Savchenko, O. V. (2023). Formuvannia zdoroviazberezhuvanoi kompetentnosti zdobuvachiv vyshchoi osvity na zasadakh tsinnisno-orientovanoho pidkhodu [Formation of health-preserving competence of higher education students on the basis of value-oriented approach]. *Osvitolohichniy diskurs [Educational discourse]*, 3 (42), 78-92 [in Ukrainian].
7. Zahorodnia, L. (2025). Vykladannia dystsypliny "Profesiinyi imidzh vykhovatelya zakladu doshkilnoi osvity" maibutnim bakalavram [Teaching the discipline "Professional image of a preschool educator" to future bachelors]. *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu [Collection of scientific works of Uman State Pedagogical University]*, 2, 15-25. DOI: <https://doi.org/10.31499/2307-4906.2.2025.332114> [in Ukrainian].
8. Kapelka, D. O. (2023). Marketynhovi stratehii v upravlinni zakladom doshkilnoi osvity [Marketing strategies in the management of a preschool education institution]. *Imidzh suchasnoho pedahoha [The image of a modern teacher]*, 1 (208). DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-1\(208\)-32-34](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-1(208)-32-34) [in Ukrainian].
9. Kremen, V. G. (2024). *Osvita i nauka v Ukraini – innovatsiini aspekty. Stratehiia. Realizatsiia. Rezultaty [Education and science in Ukraine – innovative aspects]: monograph*. Kyiv: Hramota [in Ukrainian].
10. Lysenko, N. V. (2024). Aktualni vektory tsilepokladannia zmistu fakhovoi pidhotovky maibutnih pedahohiv [Current vectors of goal-setting of the content of professional training of future teachers]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk [Current issues in the humanities]*, 72 (2), 272-279 [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції
авторського матеріалу 05.05.2026